

Společnost světového rizika znovu: hrozba terorismu (2004)

Beck, U.

klíčová slova: riziko, modernizace, nejistota, globalizace, sebeohrožení

obsah:

Předkládaný článek uvozuje událost kolem 11.zář 2001, kdy podle autora došlo ke zhroucení jazyka, neboť jsme nebyli schopni vyjádřit to, co se opravdu stalo. Mlčení v tomto případě ovšem nebylo na místě. Snaha najít správný termín/ikonu, kterou lze nebezpečí vyjádřit, byla velmi obtížná. Rychlá modernizace vytvořila propast mezi kvantifikovatelnými riziky a nekvantifikovatelnými nejistotami. Nestíháme pojmovat. Zmiňuje také nový „ismus“ – neospenglerismus – nová teorie o úpadku západního světa. Ohrožení už není omezeno hranicemi, což stěžuje hledání konkrétní viníku, který ho způsobil. Ovšem i když je ohrožení globální, není homogenní a na každou zemi má jiné důsledky. Proto je podle autora nutné proti globálnímu nebezpečí postupovat globálně a koordinovaně a výsledkem by měly být nové celosvětové dohody.

Od 70. let dochází v USA k liberlizaci trhů, ovšem dohlížetelské instituce jsou redukovány. Finanční nebezpečí je odlišné tím, že přichází ze vnitř státu (jeho centra) a jeho dopady jsou náhlé a silné. Ekologické nebezpečí a nebezpečí terorismu přichází z vnějšku. Dle autora je identita nepřítelů vytvořena státem, aby tak legitimizoval intervence v zahraničí – paradoxně na svou obranu. Přehnané uznávání sil teroristů vytváří velkou hrozbu, vede k mobilizaci národa a navýšení státního rozpočtu na vojenství. Naopak dochází k omezování svobod občanů. Teroristům nahrává modernizace, neboť veškeré novinky mohou být pro jejich věc zneužity.

Po 11. září je cítit riziko všude a proto možná došlo na chvíli ke sjednocení světa. Z nastalé situace si můžeme vzít 6 ponaučení: 1) sjednotitelem pro vytváření společných svazků je lidský strach. 2) národní bezpečnost neexistuje, hranice jsou vyvráceny, stát je mrtvý 3) došlo k malé diskreditaci neoliberalismu, ekonomika politiku zcela vytlačit nemůže, neplatí už, že politika se má držet hranic. 4) samotný stát nemůže čelit globálnímu teroru, je nutná spolupráce 5) USA má řadu nepřátel, kritizujících jejich způsob života a jejich „demokratického autoritářství“. 6) musí dojít k civilizaci společnosti a uznání jinakosti druhých – kosmopolitní stát/svět

V poslední části pak autor zmiňuje, že je nutno přejít od metodologického nacionalismu k metodologickému kosmopolismu - národní úroveň už nemůže sloužit jako strukturální princip

společenského a politického jednání. Klade důraz na vytvoření kosmopolitní vědy, politik a jednání a dodává, že v současné době má před sebou největší kus práce v tomto ohledu sociologie.

komentář:

Autor článku, jako řada jiných autorů, dělí vývoj světa na před a po 11.zář 2001, kdy si západní svět uvědomil, čeho jsou jeho odpůrci schopní. Poznal v plné síle, jak může být zranitelný, pokud jeho odpůrci zaútočí na nejcitlivější místa – Twin Towers + Pentagon + Bílý dům (finanční centrum + ministerstvo obrany + sídlo prezidenta). Pokud by byly tyto útoky zcela úspěšné, co by to pro USA znamenalo? Nedošlo by ke kolapsu celého státu? Plně se z autorem ztotožňuji, že v prvních fázích po útocích bylo velmi přehnané vykreslování nepřátel jako perfektně organizované, plně vybavené rozsáhlé skupiny teroristů. Pokud by tomu bylo tak, proč tedy neunesli těch letadel 20 a nepoložili USA na kolena zcela? Zajímavé ovšem je jak v důsledku útoků se dokázala společnost (USA) rychle mobilizovat (i za pomoci Bushovi propagandy). V důsledku finanční krize se společnost snaží vzchopit také co nejrychleji. A co ekologické problémy? Nečekáme taky na nějaký výrazný náhlý jasný úder od přírody, abychom se taky mobilizovali? Bohužel snad pro nás tyto změny v přírodě postupují velmi zvolna.

otázky:

v komentáři

Post-Cold War Geopolitics: Contrasting Superpowers in a World of Global Dangers (2002)
ÓTuathail, G.

klíčová slova: národní bezpečnost, supervelmoc, geopolitika, nebezpečí

obsah:

Článek uvozuje situace z moskevského bunkru, které nám předkládá obraz, jak blízko bylo k započatí bojů v době studené války. Napětí mezi velmocemi USA a SSSR ustilo k rozsáhlé zbrojení jadernými hlavicemi ve jménu národní bezpečnosti a zejména vlastních ideologie. Docházelo také k masové výrobě biologických a chemických zbraní, přitom státy nad celým tímto zbrojením neměly 100% kontrolu a řada zbraní mohla končit u teroristů. Svět uzce vymezen na „my“ a „oni“. Stát byl reprezentován třemi složkami 1) vláda 2) vojsko 3) silné korporace. Byly omezovány menšiny. Důležité pro vlastní ideologii bylo také znát „adresu“ svého nepřítel. Výsledkem bylo paranoidní vidění veškerého dění, které směřuje proti státu samému. Po skončení studené války se objevuje nový fenomén v podobě hrozby teroristických sítí, které obyvatele státu ještě více sjednotily.

Za vedení USA prezidentem Billem Clintonem dochází k velkému rozvoji, ovšem i k neustávajícímu zbrojení, na které jsou vydávány velké náklady – výdaje na defenzivu. Naopak

v Rusku probíhá rozsáhlá krize se vstupem na neoliberální trh a klesá životní úroveň. Vládne zde mafie, dochází ke špatné privatizaci a zpronevěřám. Oligarchové získávají moc nad státním jměním (ropa, plyn) a veřejným sektorem (médiá). Platy běžných státních zaměstnanců byly mizerné. Snížila se naděje na dožití. Toto všechno přispělo k „demodernizaci“ Ruska. Navzdory tomu všemu si Rusko i nadále drží svůj respekt ve světě, neboť disponuje jadernými zbraněmi v takovém množství, že by mohlo zničit celé Spojené státy a všechny jeho spojence. Dnes už to ovšem není ideologický boj, nebezpečí nemá hranice a toto ohrožení bude i nadále pokračovat.

V dnešní době vyvstává jiná hrozba – vědecko-technologický pokrok a jeho udržitelnost. Na jedné straně zchátralé Rusko, na druhé nekritický pokrok USA. Modernizace světa nabírá na svém tempu a dochází k větším nárokům na celý systém. Někde v pozadí se ovšem hromadí hrozba v soustavném poškozování a odebírání ze systému přírody. Řeším by dle autora mohl být koordinovaný systém řízení na globální úrovni. Často se o tom mluví, ale ochrana se soustředí většinou na národní úroveň. Problémy způsobují zejména USA, které se neustále brání ohrožení z vnějšku, přitom ale sebe sama v dlouhodobém horizontu ničí.

komentář: Podjatost autora o nahrazení SSSR novým nepřítelem, jako že si museli někoho najít, nejasnost nepřítele, přesto účty stagnovaly či rostly, obdivuhodné výdaje na defenzivu

otázky: